

Anna Rancāne

Dzimtas vērtības apkopo diskā

Leopolds Kemps sirmā vecumā apguvis datorprasmes, lai digitālā veidā saglabātu savas dzimtas garīgo mantojumu

Vairāk nekā 4000 lappušu, unikāli rokraksti, dokumenti, fotogrāfijas, vēstules, grāmatas, pagājušā gadsimta sākuma pirmo Latgales laikrakstu publikācijas — tas viss, ietverts divos nelielos kompaktdiskos, tagad glabā ievērojamā Latgales atmodas laika politiķa Franča Kempa (1878—1952) un viņa sievas, pirmās latgaliešu literātes Konstances Daugules-Kempas (1891—1947) atstāto garīgo mantojumu, ko ar lielu rūpību un pacietību savācis dēls Leopolds Kemps. Pirms divdesmit gadiem viņš atgriezās dzimtenē no Intas (Krievija), uz kurieni tika izsūtīts 1945.gadā par piedalīšanos nacionālās pretošanās kustībā. Nepilnu astoņdesmit gadu vecumā Leopolds apguvis datorprasmes, lai šādā mūsdienīgā veidā saglabātu nākamajām paaudzēm atmiņas par slaveno Kempu dzimtu.

Savāc vēstures liecības

"Man tikai nupat, 30.aprīlī, palika astoņdesmit, dažos lēģera laika dokumentos pat rakstīts 31.aprīlī," smaidot pārlabo sirmais, bet vēl kundrais un dzīvespriecīgais vīrs. 27.aprīlī Rēzeknē vēsturiskā Latgales apvienošanās kongresa 90.gadu jubilejai veltītās zinātniskās konferences dalībnieki ar aizturētu elpu klausījās viņa atmiņas par tā laika liecinieku, šī kongresa dalībnieku un pirmās latgaliešu avīzes Gaisma (1905) izdevēju Franci Kempu, kura mūžs noslēdzās tālu no dzimtenes un piederīgajiem Tuganskas apgabalā.

"Tēva pēdējā vēlēšanās bija nodot sava mūža pieredzi un atziņas nākamajām paaudzēm, pat izsūtījumā, gandrīz pilnībā zaudējis redzi, viņš rakstīja. Tēvs gāja bojā ugunsgrēkā, glābjot savus rokrakstus. Tāpēc es uzskatīju par savu svētāko pienākumu viņa darbus saglabāt," saka Leopolds un piebilst, ka nevienā vēstures posmā F.Kemps nav glorificējis pastāvošo varu, bet gan ar loģiski argumentētām publikācijām meklējis ceļus uz valsts varas taisnīgumu, tautas un valsts saskanīgu attīstību, tāpēc dzīves laikā nedzīvoja pārticībā un nomīra galējā nabadzībā un pamestībā.

Piecdesmit gadu, kad "sīkburžuāziskā nacionālista" F.Kempa darbi atradās specfondos ir bijis pietiekams laiks, lai tie izkristu no kultūras aprites un būtu nolemti aizmirstībai, viņa atstātais mantojums līdz šim nav bijis ne apkopots, ne analizēts, ne arī novērtēts. Palīdzot vairākiem tā laika Latgales kultūras darbiniekiem, tika atrasti F.Kempa izsūtījuma rokraksti, arhīva materiāli no specfonda, atmiņas par viņa dzīvi un darbību, trimdas literatūrzinātnieka un vēsturnieka Miķeļa Bukša grāmatas. "Bija sakrāts liels literatūras un dokumentu krājums, kas faktiski ir

XX gadsimta Latgales vēstures detalizēts apskats. Padomju laikos to varēja uzskatīt par pretvalstisku darbību, taču mums paveicās," saka L.Kemps.

Mācās no jaunajiem

Vairākas reizes L.Kemps mēģinājis atrast izdevēju, kas savāktu materiālu apkopotu grāmatā un darītu pieejamu sabiedrībai, taču šāda apjomīga darba izdošana maksātu ļoti dārgi.

Izeja radās pirms septiņiem gadiem, kad pie Kempu dzimtas pēcteča iegriezās viens no jaunajiem latgaliešu kultūras pētniekiem, students Armands Kūceņš, kas ieteicis visu krājumu ierakstīt datora atmiņā. Lai iegūtu līdzekļus datora iegādei, L.Kemps vairākas reizes iesniedzis projektu Valsts kultūrkapitāla fonda konkursam, taču finansējumu nav saņēmis. 2003.gada sākumā, atveseļojies pēc pārciestā insulta, Leopolds sapratis, ja nekavējoties nesāks sava projekta īstenošanu, viss ar grūtībām sakrātais aizies bojā, tāpēc aizņēmis naudu no radiem un paziņām, iegādājies datoru ar visu nepieciešamo aprīkojumu un sācis to apgūt.

"Sākumā jau gāja kā pa celmiem, labi, ka mazdēls palīdzēja, citādi nezinu, kā es tiktu galā," smaida Leopolds. Tagad viņš ir kļuvis par dedzīgāko digitalizācijas un datortehnikas aizstāvi un nesaprot, kā viņa paaudzes un vēl jaunāki vēsturnieki savus darbus nereti pat raksta ar roku. Patlaban ir digitalizēti ap 90% F.Kempa darbu, sastādīta bibliogrāfija un personu rādītājs, darba apjoms jau sasniedzis 635 failus jeb 3087 lappuses. To visu L.Kemps paveicis par saviem līdzekļiem, taču disku tiražēšanai un izplatīšanai sabiedrībā pensionāram naudas nepietiek. Viņa iesniegtais projekts Valsts kultūrkapitāla fondā noraidīts trīspadsmito reizi.

Apgāž mītus

Leopolds Kemps 1945.gadā kopā ar drosmīgu jauniešu grupu Latviešu nacionālo apvienību tika apcietināts un notiesāts uz desmit gadiem spaidu darbos par to, ka drukājis uzsaukumus latviešiem neiet uz Kurzemes fronti sarkanarmijā karot pret pašu brāļiem un tēviem. Toreiz astoņpadsmitgadīgais Zvirgzdenes pamatskolas skolotājs vēl naivi cerējis, ka pasaules demokrātiskā sabiedrība neatstās Latviju nelaimē un palīdzēs tai atgūt brīvību. Gandrīz vienlaikus ar dēlu tika apcietināts un Stabu ielas pagrabos mocīts arī tēvs, kas toreiz vēl sirmā vecumā strādāja Ludzas apriņķa valdē. 1949.gada 25.martā F.Kemps deportēts uz Sibīriju, kur 1952.gadā gājis bojā. Izsūtījumā miris arī Leopolda vecākais brālis Oļģerts, otrs, Romualds, iesaukts leģionā un pazudis bez vēsts, sāpēs par dēlu likteni neizturēja mātes Konstances sirds. Palicis viens no visas dzimtas, Leopolds pēc atbrīvošanas nav atgriezies Latvijā, bet kopā ar ģimeni palicis dzīvot Intā un tikai tad, kad Latvijā sākusies atmoda, devies mājās.

Leopolds uzsver, ka savāktie materiāli un liecības palīdz novērst dažādus patlaban bieži tiražētus mītus, vispirms jau par to, ka F.Kemps savulaik esot pretojies Latgales apvienošanai ar pārējiem Latvijas novadiem, kopā ar saviem piekritējiem atstājot Rēzeknes kongresu 1917.gada 27.aprīlī.

"Tēvs bija tālredzīgs un drosmīgs politiķis, kas aizstāvēja ideju, ka Latgalei vispirms jāatdalās no Vitebskas guberņas, jāievieš kārtība pašiem savās mājās un tikai tad jādodas pie pārnovadniekiem ar priekšlikumu apvienoties kopīgā valstī, ievērojot noteikumus un garantijas, lai tiktu saglabāta mūsu valoda un tradīcijas. Tas taču toreiz netika izdarīts," saka L.Kemps.

